

Шуан Лі*, Пен Чан**, Ю.В. Івашко**

ЗБЕРЕЖЕННЯ І МУЗЕЄФІКАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ В КИТАЇ

В статті піднято проблему музеєфікації об'єктів європейської спадщини на території Китаю. На прикладі колишньої резиденції губернатора, а згодом – будинку, де жив президент Мао, показано, як історичний об'єкт перетворено на пам'ятку національного значення і водночас на музейний об'єкт. Охарактеризовано специфіку збереження історичних об'єктів в Циндао.

Ключові слова: збереження, музеєфікація, історичні об'єкти, Циндао, резиденція губернатора.

На теренах Китаю збереглась розгалужена історико-культурна спадщина. Однак, на відміну від об'єктів традиційної китайської архітектури, європейська архітектура на теренах країни відома значно менше, крім того, виникає багато проблем із збереженням таких об'єктів (Levoshko 2000, Levoshko 2001, Sadowski 2008, Sadowski 2009).

В якості позитивного прикладу збереження і музеєфікації об'єктів європейської архітектури слід назвати колишній німецький сел'янт Циндао, історія якого є відносно молодою, порівняно з історичними містами Китаю (Linke 2005).

Історія Циндао фактично розпочалася з 1891 року і швидкий розвиток міста був зумовлений німецькою колонізацією. Німецька влада всіляко сприяла появі і розвитку забудови європейського рівня на теренах свого міста-колонії, яке мало важливе стратегічне значення для морського флоту. Від тих часів збереглась історична забудова, датована шістьма історичними періодами, серед яких найбільш масштабним виявився другий – період германської окупації (1897-1914). На протязі 1914-1922 і 1945-1949 років місто пережило два періоди японської окупації, в 1922-1929 роках – період Північної війни (Northern Warlords Period), протягом 1929-1937 років – період Гоминьдана (Kuomingtang Ruling) (Sadowski 2010, Sadowski 2011).

Специфіка міста полягає в його географічному розташуванні, хороших кліматичних умовах, мальовничості природного ландшафту, початково проблему становили лише бідність рослинності і відсутність водних джерел.

Одразу був започаткований принцип терасованої забудови на природному рельєфі з орієнтацією будівель в бік моря головними фасадами і в бік гори Хінан дворовими фаса-

дами. Саме германським періодом датовані основні будівлі Циндао, такі як урядові, медичні, офісні, банківські, поліцейські, заклади зв'язку, освітні, промислові, торговельні, індивідуальні будинки, які було включено в систему озеленення сопок і пагорбів (Warner 1994, Wang Chaolu 2008, р. 68-69, Yuan Binjiu 2009, Sun Wei Qing Jun 2011). При тому, що більша частина архітектурної спадщини германського періоду збереглась до наших часів, об'єктами музеєфікації стали лише дві будівлі – Протестантська церква і Резиденція губернатора (рис. 1).

Протестантська церква була зведена за проектом німецького архітектора Курта Роткегеля в 1908-1910 роках біля паркової зони на схилах гори Xinhaoshan. Про важливість цього об'єкту для Німеччини свідчить факт проведення конкурсу на її проектування в Берліні (Wang Chaolu 2008 р. 28–29).

Церква, так само як і основні урядові будівлі, мала демонструвати квінтесенцію германської культури, тому тут поєднуються характерні ознаки німецького «північного романтизму» з масштабністю форм і підкресленою масивністю площин грубо фактурного граніту та 39-метрова дзвіниця-годинникова башта на головному західному фасаді в традиціях баварської церковної архітектури. В поліхромії також втілено традиційну німецьку поліхромію – контрастне поєднання червоної цегли, піщано-жовтої фактурної обробки стін і сірого «рваного» граніту. Зараз Протестантська церква опинилась серед щільного масиву житлової забудови. Оскільки актуальність первісного призначення церкви зараз зменшилась, місцева влада знайшла спосіб, як знайти кошти на підтримання вигляду Протестантської церкви в належному вигляді.

yulia-ivashko@ukr.net

Рис. 1. Протестантська церква. Фото Лі Шуан / Fig.1. The Christian Gospel church. Li Shuan's photo

Рис. 2. Інтер'єр Протестантської церкви. Фото Лі Шуан / Fig.2. The interior of the Christian Gospel church. Li Shuan's photo

Сьогодні вона залишається діючою в вихідні дні і перетворена на музейний об'єкт (Jīdu Jiāotāng), в якому збережено в первісному вигляді і зовнішній вигляд, і досить простий інтер'єр (рис. 2). Музей працює з 8 до 16.30 години, вхід коштує 10 юаней, вхідна плата йде на утримання храму. Специфікою відвідування є те, що туристи самі оглядають церкву зовні і всередині, можуть піднятися нагору на годинникову башту і подивитись на старий годинниковий механізм за склом, тра-

дицією серед молодят є фотографуватись на тлі Протестантської церкви.

Найбільш відомим «знаковим» об'єктом Циндао, перетвореним на музей, є збудована в 1907 році за проектом Лазаровича Вернера на пагорбі Signal Hill резиденція губернатора (намісника) Governors Mansion (Residence des Gouverneur), яку в деяких наукових джерелах називають прикладом німецького варіанту модерну-югендстилю (Jugendstijl), однак це є помилковим, оскільки це об'єкт традиційно-

го німецького північного романтизму (Wang Chaolu 2008, p. 68–69) (рис. 3). Популярність цього об'єкту як музею зумовлена не лише його символічним державним значенням – тут в 1957 році кілька місяців жив Президент Мао, а й тим, що він унікальний і з точки зору поєднання традиційних китайських садово-паркових традицій і європейської архітектури. Вкупі це призвело до перетворення оригінальної будівлі на акцентний елемент на пагорбі з можливістю огляду з різних боків. Резиденція збудована на схилі гори Хін-

хао (гора Дракона), який зорієнтований в бік моря, і таким чином архітектура вдало акцентується природними формами ландшафту.

На відміну від Протестантської церкви, Резиденція губернатора перетворюється не на окремий музейний об'єкт, а на музейний комплекс з розгалуженим парком навколо.

В архітектурі і образності резиденції поєдналися суто китайські і давньогерманські символи. Так, гора має назву «гори Дракона», доріжки «драконячих», кам'яний дракон звисає з карнизу і вказує напрям на Німеччину –

Рис. 3. Західний фасад резиденції губернатора з парадним входом. Фото Лі Шуан
Fig.3. The western facade of the Rezidenz des Gouverneur. Li Shuan's photo

Рис. 4. Зображення дракона на даху. Фото Лі Шуан / Fig.4. The dragon on the roof. Li Shuan's photo

батьківщину губернатора Оскара Ван Лео Боера, образ дракона характерний і для давньогерманського епосу (рис. 4). Губернатор перебував в резиденції до 1920 року, згодом тут вісім років господарювали японці.

Резиденція губернатора можлива для огляду зверху, з гори, саме тому початково архітектор продумував і її «п'ятий фасад» – пластичний дах з кількох різновисотних частин, які увінчують наметові і схилі дахи з зеленкуватою і червоною черепицею та з характерними для Китаю червоними дерев'яними деталями.

В обрисах кількох дахів відчувається вплив угнутих китайських дахів, що свідчить про синтез європейських і китайських архітектурно-будівельних традицій. Використання яскравої поліхромії – червоного і зеленого кольорів дахів, сірого каменю, жовтих фактурних стін і аркових галерей – також було притаманним для Китаю. В архітектурі резиденції втілювались і елементи китайського міфологізму – так, на галереї була встановлена містична колона Yang Tai Shan, яка мала захищати резиденцію і все місто Циндао від нападів завойовників.

Особлива популярність цього місця від самого початку зумовлювалась тим, що резиденція сприймалась як середньовічний романський замок серед тропічного лісу, особливо якщо дивитись на неї знизу, тобто був створений той ефект, який заклав архітектор. Через це резиденція здавалась більшою, масивнішою і монументальнішою, ніж була насправді.

Ми не випадково підкреслили, що резиденція – це не одиничний музейний об'єкт, а музейний комплекс, оскільки загальна площа

ділянки становить 26000 м², самої резиденції – 4083 м², навколо неї знаходиться парк з водними масивами і зеленню. Відвідувачі попадають до трьохповерхової будівлі через західний головний вхід, далі – до центрального просторого холу-вестибюлю, з'єднаного угнутими парадними дерев'яними сходами з другим поверхом. В будівлі також є студія-кабінет з кількох приміщень, кімната відпочинку з окремою зоною для курців, мала і велика приймальні, банкетна, дитяча, спальні, кімнати обслуги, скляний атриум-зимовий сад з верхнім світлом. Відкрита дерев'яна галерея на другому поверсі дозволяє спостерігати за вестибюлем внизу, де проводились бали. З західної сторони вхід до парадного холу розташований навпроти озелененого атриуму з портретами і іконами, розвішаними на стінах.

Оскільки будівля має статус музею і пам'ятки національного значення, максимально збережено її автентичність включно до світильника з міді і кристалю в парадному холі, старовинного фортепіано в банкетній залі, різьблених китайським майстром Чанг Хо дерев'яних порталів дверей, перилах сходів, накладному орнаменті плафону в холі. Після того, як будівля перестала виконувати функції резиденції, тут був клуб, а з 1934 року – резиденція для гостей окупаційної японської влади.

Національний статус резиденція отримала тому, що в червні-серпні 1957 року тут жив президент Мао і проходили засідання Політбюро природними формами (Wang Chaolu 2008, р. 68–69).

Статус музею з вільним відвідуванням резиденція отримала в 1999 році.

ЛІТЕРАТУРА:

- Левовшко, С.С. 2000. Русская архитектура и градостроительство в Северо-Восточной Азии в XX веке: векторы взаимовлияний Россия, Китай, Япония в Северо-Восточной Азии: проблемы регионального взаимодействия в XXI веке. Материалы международной научной конференции 18–19 сентября 2000 г. Владивосток. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://nature.web.ru/db/msg.html?mid=1185858>
- Левовшко, С.С. 2001. Русская архитектура в культурном пограничье Дальнего Востока. Маньчжурия, 1900–1940-е годы. Вторые Крушановские чтения: материалы международной научной конференции. Владивосток: 2001. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://lib.rin.ru/doc/l/73319p.html>
- Linke, D. 2005. *Tsingtau — Deutsche Stadt am Gelben Meer 1897–1914*. Ein Kapitel deutscher Kolonialgeschichte in China. Kolme K Verlag: Auflage.
- Sadowski, L. 2008. Architektura europejska w Chinach od połowy XIX wieku do 1937 roku. *Sztuka Dalekiego Wschodu*. Studia, Warszawa. S.145–154.
- Sadowski, L. 2009. Architektura koncesji zachodnich w Szanghaju w latach 1860–1914. *Sztuka Chin*, Warszawa. S. 43–51.
- Sadowski L. 2010. Architektura miast Kolei Południowo-Mandżurskiej w latach 1898–1945. Łódź (tekst w internecie).
- Sadowski, L. 2011. The Japanes “overseas” architecture in North-East China 1905–1945. *Art of Japan, Japanism and Polish-Japanese Art Relations*, Kraków. S. 277–284.
- Sadowski, L. 2011. Makau — ośrodek jezuickiej aktywności na Dalekim Wschodzie w latach 1565–1762. *Architektura znaczeń*, Warszawa. S. 102–113.
- Sadowski, L. 2011. Zbiory Muzeum Wojskowego w Pekinie. *Non Sensistis Gladios*, Łódź. S. 335–348.
- Sadowski, L. 2011. Harbin. The Center of Civilisation at the Northern Part of Manchurija. *Poland-China: Art and Cultural Heritage*, Kraków. S. 171–183.

- Sadowski, L. 2011. *Zachodnie dzielnice w miastach Dalekiego Wschodu*. Lublin, 2011.
- Sadowski, L. 2013. Harbin. The Center of Civilisation at the Northern Part of Manchuria. *Poland-China: Art and Cultural Heritage*, Beijing (po chińsku). S. 156–164.
- Sadowski, L. 2014. Polish Architects in China in the beginning of 20th Century. *The Second International Conference of Polish and Chinese Art. China-Poland, Art and Cultural Heritage*, Tainan. S. 131–142.
- Warner, T. 1994. *Deutsche Architektur in China. Architekturtransfer*. Berlin: Ernst & Sohn.
- Wang, Chaolu 2008. *Fifty Old Constructions in Qingdao*. Qingdao: Qingdao Publishing House.
- Yuan, Binjiu 2009. *German architecture in Qingdao*. Qingdao: China Architecture and Building Press.
- Sun, Wei, Qing, Jun 2011. *Qingdao German Governor's House Museum (Qingdao Guest House)*. Qingdao: China book press.

REFERENCES:

- Levoshko S.S. 2000. Russkaya architektura I gradostroitelstwo v Severo-Vostochnoj Azii v XX wieke: vektory vzaimovlijanij Rossija, Kitai, Japonia v Severo-Vostochnoj Azii: problem regionalnogo vzaimodejstviya v XXI veke. Materialy mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii 18–19 sentiabria 2000 g. Vladivostok. [Electronic resource]. Access mode: <http://nature.web.ru/db/msg.html?mid=1185858>
- Levoshko, S.S. 2001. Russkaya architektura v kulturnom pogranchie Dalnego Vostoka. Manchurija, 1900–1940-e gody. Vtoryje Kryshanovskiye chtenija: materialy mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii. Vladivostok: 2001. [Electronic resource]. Access mode: <http://lib.rin.ru/doc/i/73319p.html>
- Linke, D. 2005. *Tsingtau — Deutsche Stadt am Gelben Meer 1897–1914*. Ein Kapitel deutscher Kolonialgeschichte in China. Kolme K Verlag: Auflage.
- Sadowski, L. 2008. Architektura europejska w Chinach od połowy XIX wieku do 1937 roku. *Sztuka Dalekiego Wschodu*. Studia, Warszawa. S.145–154.
- Sadowski, L. 2009. Architektura koncesji zachodnich w Szanghaju w latach 1860–1914. *Sztuka Chin*, Warszawa. S. 43–51.
- Sadowski L. 2010. Architektura miast Kolei Południowo-Mandżurskiej w latach 1898–1945. Łódź (tekst w internecie).
- Sadowski, L. 2011. The Japanes “overseas” architecture in North-East China 1905–1945. *Art of Japan, Japanism and Polish-Japanese Art Relations*, Kraków. S. 277–284.
- Sadowski, L. 2011. Makau — ośrodek jezuickiej aktywności na Dalekim Wschodzie w latach 1565–1762. *Architektura znaczeń*, Warszawa. S. 102–113.
- Sadowski, L. 2011. Zbiory Muzeum Wojskowego w Pekinie. *Non Sensistis Gladios*, Łódź. S. 335–348.
- Sadowski, L. 2011. Harbin. The Center of Civilisation at the Northern Part of Manchuria. *Poland-China: Art and Cultural Heritage*, Kraków. S. 171–183.
- Sadowski, L. 2011. *Zachodnie dzielnice w miastach Dalekiego Wschodu*. Lublin, 2011.
- Sadowski, L. 2013. Harbin. The Center of Civilisation at the Northern Part of Manchuria. *Poland-China: Art and Cultural Heritage*, Beijing (po chińsku). S. 156–164.
- Sadowski, L. 2014. Polish Architects in China in the beginning of 20th Century. *The Second International Conference of Polish and Chinese Art. China-Poland, Art and Cultural Heritage*, Tainan. S. 131–142.
- Warner, T. 1994. *Deutsche Architektur in China. Architekturtransfer*. Berlin: Ernst & Sohn.
- Wang, Chaolu 2008. *Fifty Old Constructions in Qingdao*. Qingdao: Qingdao Publishing House.
- Yuan, Binjiu 2009. *German architecture in Qingdao*. Qingdao: China Architecture and Building Press.
- Sun, Wei, Qing, Jun 2011. *Qingdao German Governor's House Museum (Qingdao Guest House)*. Qingdao: China book press.

Li Shuan, Peng Chang, Ivashko Yulia V.

PROTECTION AND MUSEUMING OF CHINESE HISTORICAL OBJECTS

The article raises the problem of museuming objects of European heritage of North (German) National Romanticism in China. The example of the former Governor's residence, and later the China's Government House of Guest, shows how the historic site has been transformed into a monument of national importance and at the same time a museum object. The specifics of the preservation of historical sites in Qingdao are characterized.

In Art Nouveau in China the international tendencies of European Art Nouveau interlaced with traditional Chinese architecture and gave the birth to the original Art Nouveau in China.

It is necessary to mark that the A.N. from one part of China to another differed so considerable. For example the A.N. objects in German colony Qingdao differ from such objects at Russian settlement in Harbin, Shenyang and Dalian.

In Qingdao A.N. arose the original appearance in representative buildings – the original Chinese interpretation of North (German) National Romanticism. These objects are similar to the objects of National Romanticism in Northern Europe but they included the combination of European and Chinese traditions.

Keywords: *preservation, museum, historical sites, Qingdao, governor's residence.*